

Svarīgas izmaiņas publisko iepirkumu procedūrā: plusi un mīnusi

2013. gada 1. augustā stājušies spēkā būtiski grozījumi Publisko iepirkumu likumā, ar kuriem, ievērojot Saeimas un Iepirkumu uzraudzības biroja interneta vietnēs norādīto, ir iecerēts veikt svarīgas izmaiņas iepirkumu procedūrās, nodrošinot to efektivitāti un pārredzamību, kā arī iepirkumu centralizāciju pašvaldībās. Izvērtējot veiktos likuma grozījumus, jāsecina, ka tiem ir gan plusi, gan mīnusi. No vienas puses, likumdevējs ir spēris soļus ātrāku iepirkumu procedūru nodrošināšanai. No otras puses, pasūtītāju un komersantu iespējamie ieguvumi robežojas ar valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu efektīvu izmantošanu. Iespējams, likuma izmaiņas laika gaitā sevi attaisnos, jo tomēr tās paredz komersantiem labvēlīgāku tiesisko regulējumu, salīdzinot ar spēkā esošajām normām.

Iepirkums zem 30 000 latu ir jāveic 8.¹ panta kārtībā. Šādus iepirkumus bieži vien sauc par «mazajiem iepirkumiem», pasūtītājam ir jāpublicē tikai iepirkuma rezultāti. Turpmāk likumdevējam būtu jāapsver tas, ka pilnīgi visi valsts un pašvaldību veiktie iepirkumi būtu iepriekš jāizsludina, kas atbilst publisko iepirkumu jēgai.

Publicitātes foto

OLAVS CERS,
zvērināts advokāts un
ZAB O. Cers un
J. Jurkāns partneris,
speciāli *Bilancei*

«Mazie iepirkumi» — stridis ābols

Jaunā likuma redakcija visbūtiskāk skar pasūtītāja pienākumu izsludināt iepirkumus internetā. Likums paredz, ka piegādes un pakalpojumu līgumiem iepirkuma procedūras, tostarp pienākumu publiski izsludināt iepirkumu, var nepiemērot, ja paredzamā līgumcena ir mazāka par 30 000 latu. Līdz 2013. gada 1. augustam šis sliekšnis bija 20 000 latu. Līdzīgi kā līdz 1. augustam, šādi iepirkumi veicami vienkāršotajās procedūrās, kas minētas likuma 8. panta septītajā daļā un 8.¹ pantā. Piemēram, apsardzes pakalpojumu iepirkumu virs 30 000 latu var veikt 8. panta septītās daļas kārtībā, kas ir atzīstams par vienkāršotu iepirkumu. Pasūtītājam ir pienākums publicēt internetā paziņojumu par iepirkuma izsludināšanu, kā rezultātā ar iepirkuma dokumentāciju var iepazīties neierobežots pretendentu skaits un tiek nodrošināta konkurence. Savukārt profesionālās apmācības vai, piemēram, juridisko pakalpojumu iepirkums zem 30 000 latu ir jāveic 8.¹ panta kārtībā. Šādus iepirkumus bieži vien sauc par «mazajiem iepirkumiem», jo tie ir veicami salīdzinoši ātri, un pasūtītājam ir jāpublicē tikai iepirkuma rezultāti.

Paziņojumus par šādu iepirkumu rīkošanu var neizsludināt internetā, un minētais apstāklis mēdz būt par spraugu diskusiju objektu gan juristu, gan komersantu vidē. Jāpiebilst, ka šāda situācija, kad iepirkumi līdz noteiktai paredzamai līgumcenai netiek izsludināti, taču ir jāpublicē paziņojumi par iepirkumu rezultātiem, ir izveidojusies tiesību aktu pakāpeniskas transformācijas rezultātā.

Kaut arī tiesību attīstība un pilnveidošana ir nozīmīgs process, turpmāk likumdevējam būtu jāapsver tas, ka pilnīgi visi valsts un pašvaldību veiktie iepirkumi būtu iepriekš jāizsludina, kas atbilst publisko iepirkumu jēgai. Tādējādi «mazos iepirkumus» ir iespējams veikt, piešķirot iepriekšējiem pretendentiem, piemēram, triju līdz piecu dienu termiņu, lai iesniegtu savus piedāvājumus. Maz ticams, ka tik īss reaģēšanas laiks varētu apdraudēt pasūtītāju intereses.

Būvdarbu iepirkumu izziņošanu likuma grozījumi neskar. Līdzīgi kā pirms 2013. gada 1. augusta, pasūtītājam ir pienākums izsludināt iepirkumu vienkāršotajā kārtībā, ja paredzamā būvdarbu līgumcena ir 10 000 latu vai lielāka, bet mazāka par 120 000 latu. Ja būvdarbu līgumcena pārsniedz 120 000 latu, pasūtītājam ir pienākums piemērot visas

likuma prasības.

Diemžēl praksē «mazajos iepirkumos» pasūtītāji visbiežāk mēdz izsūtīt iepirkuma dokumentāciju tikai vienam pretendētā, piemēram, tādām, kurš iepriekš jau ir sniedzis pasūtītājam pakalpojumus. Taču no juridiskā skatupunkta šāda pieeja ir kritizējama, jo tāds nav ne Publiskā iepirkuma, ne veikto likuma grozījumu mērķis. Konkursa būtība ir konkurence, kas veicina valsts līdzekļu efektīvāku izmantošanu. Nebūtu pieļaujama formāla likuma normu piemērošana.

Vienīgā pretendenta izvēles iespēja un konkurence

Turpinot par konkurences veicināšanas jautājumiem, jānorāda, ka jebkuram pasūtītājam ir likumiska interese nodrošināt, lai konkursā spētu piedalīties pēc iespējas vairāk pretendentu. Tāpēc ir jāapsver, cik daudz veicina konkurenci pasūtītāja tiesības noslēgt iepirkuma līgumu ar vienīgo kandidātu, kura piedāvājums atbilst nolikuma prasībām arī atklātā konkursā. Kaut arī pasūtītājam ir jāpamato, ka atlases prasības ir objektīvas un samērīgas, tomēr likuma normas norāda uz to, ka publisko iepirkumu pamatā ir konkurence. Konkurence tiek nodrošināta, vismaz diviem pretendentiem savstarpēji sacenšoties, piedāvājot pasūtītājam sadarbību un pasūtītājam izvēloties visizdevīgāko. Pretējā gadījumā zūd likuma pastāvēšanas jēga.

Turklāt pasūtītājam nav sevišķi jāpamato, ka atlases prasības ir objektīvas un samērīgas, jo citādas prasības ir aiz-

liegts iekļaut iepirkuma dokumentācijā. Slēgta konkursa gadījumā, ja iepirkuma prasībām atbilst tikai viens kandidāts, iepirkums gan ir jāpārtrauc, jo iepirkuma līguma slēgšana ar vienīgo pretendentu, turklāt slēgtajā konkursā, kurā pasūtītājiem ir tiesības pašiem paredzēt pretendentu skaitu, būtu pretrunā ar likuma mērķi. Šāda prasība neapšaubāmi veicinās efektīvu naudas līdzekļu izmantošanu.

tīvi, jo daļa no attiecīgās informācijas ir vispārpieejama publiskajās datubāzēs, kuras beidzot var izmantot arī pasūtītājs. Turklāt pāreja uz elektronisko datubāzu izmantošanu nodrošina pasūtītājam lielāku drošību, jo valsts pārziņā esošajās datubāzēs ir jābūt iekļautai tikai aktuālai un ticamai informācijai.

Tāpēc, gadījumā ja pasūtītāja iepirkuma komisija atzīs komersantu par uzvarētāju, piemēram, transporta pakalpoju-

Pēc 1. augusta arī pašvaldībām un pašvaldību iestādēm ir pienākums iegādāties preces un pakalpojumus no centralizēto iepirkumu institūcijas vai ar tās starpniecību, ja attiecīgās preces vai pakalpojumi būs ietverti Ministru kabineta noteiktajās kategorijās jeb grupās. Līdz likuma izmaiņām šāds pienākums bija tikai tiešās pārvaldes iestādēm.

Gals birokrātijai...

Ar likuma grozījumiem ir samazināts birokrātiskais slogs. Pirms 1. augusta likumā bija paredzēti vairāki gadījumi, kad pasūtītājam ir pienākums izprasīt no pretendenta, piemēram, izziņu par nodokļu parāda neesamību no Valsts ieņēmumu dienesta vai izziņu no komercreģistra par to, ka pretendents nav maksātnespējīgs. Kopš izmaiņu spēkā stāšanās šādi dokumenti turpmāk ir jāizprasa no attiecīgajām institūcijām pašam pasūtītājam. Šāda iecere ir vērtējama pozi-

mu iepirkumā ar līgumcenu 29 000 latu, komersantam nav nekādu papildu pienākumu, izņemot pienākumu noslēgt iepirkuma līgumu. Jāatzīst, ka «mazajos iepirkumos» pasūtītājam nav pienākuma sagatavot iepirkuma līgumu, kā rezultātā pasūtītāja iepirkumu komisijai būtu jāizvērtē, vai konkursa uzvarētāja sagatavotais līguma projekts vienlīdz aizsargās gan pasūtītāja, gan pretendenta intereses un vai tas veicinās Publisko iepirkumu likuma mērķu sasniegšanu.

Likums ir papildināts ar aizliegumu noteikt pretendenta minimālo darbības

GRĀLS

Nāc pievienojies Grāls klientiem,
kas jau bauda pirmos darba
augļus Eiro ieviešanā!"

/Grāls komanda/

